

POKROK

PUBLISHING CO.

vydává
POKROK ZAPADU
a místní vydání

v Crete pro Baline okres, Neb., ve
Nehyler a Clarkson pro Colfax okres,
Neb., ve Wilson, Kans., pro stát Kan-
sas, v Cedar Rapids, Ia., pro stát
Iowa, v St. Paul a Minneapolis, Minn.,
pro stát Minnesota a v Tyndall, S. D.,
pro stát South a North Dakotu.

Předplatné:
Pro Spojené Státy \$1.50. Pro Kanadu
\$2.00. Do Evropy \$2.50 ročně.

Zásilky peněžní dějte se pomocí po-
nežních poukázek (Money Orders), ex-
pressních poukázek (Express Money
Orders), bankovních poukázek (Bank
Draft), anebo v registrovaném dopise.
Oznamujete-li své přestěhování, udej-
te starou i novou adresu.

Dopisy z kruhů členstva ochotně
uverejníme. Musí být slušné, psané
bez úmyslu někomu osobně poškodit a
podleprávným jmenem, ať již má
být v redakci utajeno, anebo s dopi-
sem uveřejněno.

SKUTEČNOST A FANTASIE.

Dávno se říká, že od vážného k
směšnému jest jenom malý krok.
A krok ještě menší jest od nadšení
k fanfárství. Najde-li se příští
historik česko-americké žurnalisti-
ky, ten si na přítomné válečné pe-
riodě pochutná.

Za celých více než padesát let
česko-americké žurnalistiky neby-
lo napsáno tolik bláhosť, dětin-
ství a střeštěností jako za těch
sedm měsíců v některých našich
časopisech. Než i to dá se vy-
světliť. Vždyť celý svět ocitl se
v ozvučném jímě a novém, ocitl se
vlastně znova v dobách primitiv-
ních. S evropskou válkou se si-
ce počítalo a psalo se o ní,
říšské sněmy povolovaly o-
hromné vojenské rozpočty — a
však lidé na polích, v dílnách, v
kancelářích, v obchodech, všechno
to, čemu říkáme veřejnost, vžilo
se v myšlénku, že nebude již žán-
dné evropské války.

Než vidíme, že tato veřejnost ži-
la v libežném klamu, něhož se
probudila uprostřed léta v loň-
ském roce. A dnes evropský svět
prodává znova své dětství, svoji
primitivní periodu, lidé se vraždí
jako za dob Visigothů a Ostrogo-
thů a Armínia a za Attily a Džin-
gischána — jenom s tím rozdílem,
že se vraždí způsobem raffinova-
nějším. Dnes na příklad jest vy-
loučeno, že přítomná válka mohla
by trvat třicet roků nebo jenom
sedm. Kdyby trvala jenom pět
roků, museli by v Evropě nynější
morálku hoditi do čtyř větrů a
zavést polygamii, aby znova za-
kaldil starý svět. Tohoto radikál-
ního prostředku ostatně v Něme-
cku chopili se již jednou, a má-
me-li na zřeteli zvolna se pohybuj-
ící rafii na orloji dějin, není to
tak dávno.

Není však nijak jisto, že poly-
gamie zachránila by Evropu pro
Evropany, pro lid kavkazského
plemene. Ono totiž nejde to tak
rychle přiváděti lidi na svět jako
zahýjetí je. A vezme to nejméně
devatenáct, dvaacet roků, nežli se
vychová voják. A možná, jak už
několikrát jsme napsali, zdali E-
vropa se vysílí, vykrváčí do běla,
jako Bismarck vykrváceli ctitel
Francii — možná, že převálí se
přes Ural a stepi ruské asiatská
vlna a bude po západní civilizaci.
Dnes již Japan, tato mohutná říše
vycházejícího slunce, kladě Číně
požadavky, jaké nebyl by si trou-
fal položit před vypuknutím e-
vropské války — a Evropa mlčí.

Národové evropski prodávají
znova své dětství a dětství ovšem
přináší s sebou nemoe — ospy-
ky, modry kašel, atd., atd. Vel-
ká Britanie přísahá, že musí zni-
čiti Německo a Německo prý ne-
ustane, dokud nezničí Velkou
Britanii a děti německé s mlé-
kem mateřským musí prý sátii do
sebe věčnou nenávisť k Anglii.
Vzájemná nenávisť bojovících roz-
žhavena byla do běla, než nejame
asi daleko pravdy, řekneme-li, že
ti, kdož si zachovali zdavou roz-
vahou, v Anglii, Německu, Rakou-
sku, Rusku i ve Francii, dnes již
nahližejí, že vlastně tato válka
byla velikým pohroužením, že mo-
hou státi proti sobě v zákopec,
až tam posledního muže a posled-
ního chlapce pošlou a že ještě na
té ani oně straně nebude úplný
triumf, a myslíme, že státníci
všech válečných semí rádi by "s
toho" ven, jenom kdyby výho-
dně viděli.

Najdou-li toto východíště, skon-
čí-li válka letos v létě nebo dříve
ještě, a zdá se, že "něco" se děje
v diplomatických kancelářích,
co větší brzký mír, za pět, deset
roků nezbude mnoho z té vzájem-
né smrtelné nenávisť. Ty nyněj-
ší výbuchy národní nenávisť jsou
jenom nemoe nového dětství člo-
věčenstva. Co by na těch monar-
chách záleželo, o tom nemáme nej-
menších pochybností, že by třeba
zítra padli si do náručí, vždyť
jsou to všichni bratrance, strýco-
vé, švakři, avšak myslíme, že lid,
na nějž, i na pokolení dosud nena-
rozená, čekají hrozná válečná břé-
mena, měl by s nimi trochu sčítou-
vati. A příležitost by k tomu by-
la, když miliony mužů státi bu-
dou se zbrání v ruce — mužů, jimž
nyní říkájí hrdinové, ale až se vrá-
tí, budou se rváti se starou bídou
a nouzí a to ještě horší, nežli mě-
li před válkou, než se stali "hrdi-
ny", a budou nuceni ohýbati
hlubety před "slavnými úřady" a
budou je vydíratí lichváři a jiní
taškáři, židovští i křesťanští —
bude to v milionech vydání Sien-
kiewiczův "Bartek vítěz". Zú-
stanou-li poměry v Evropě jako
dosud — monarechie vlády, ab-
solutistické, s pouhou předstírkou
ústavnosti, proč byly všechny ty o-
běti? Co docílí který národ, má-
me-li na mysli vrstvy lidové a ni-
koli pouze třídy vládnoucí?

V jímě, novém ozvučii, ocitli
jsme se s vypuknutím války i my
zde, Čechové američti, stejně jako
naši bratři ve vlasti. Dnes již vy-
krystalisovaly se poměry do té
míry, že vidíme jasně před sebou
rolí, kterou můžeme hráti v tomto
světovém dramatu, v němž i
národ náš jest jedním z herců, a
kdo sledoval všechny spory a pole-
miky, kdo vyslechl obě strany, jis-
tě správný úsudek si uložil. Ne-
můžeme býti jisti, že to, co se dnes
podniká, přinese výsledky, ale
podnikáno jest lidmi povolanými
na druhé straně oceánu, při čemž
my zde v Americe můžeme pomá-
hati peněžními prostředky a měli
bychom pomáhati více než dopo-
sudek se dělo. Doufáme též, že Če-
chové američti vykonají svoji po-
vinnost na úlevu bídy ve vlasti.
Dnes, když vláda vzala rodinnám
živitelé, jest to její povinnost sta-
rati se o ženy a děti a stejně po
válce, zdali poslanci vykonají svo-
ji jasnou povinnost vůči lidu, oni
donutí vládu starati se o vdovy a
sirotky po padlých vojácích, než
břemena taková v koncích opět
dopadnou na lid, a nežli se pomě-
ry po válce trochu ustálí, bude
třeba pomoci, bude ve vlasti náš
mnoho zoufalé bídy, i kdyby uše-
třena byla skutečnými hrůzami
války, což ještě není nijak jisto.

Sbírková akce jest tedy již ko-
nečně v pravých kolejkách a tu
jest pouze záhodno, vlastně nut-
no, aby všechna tělesa, která sbí-
rala nebo sbírají příspěvky, byla
zastoupena v Českém Národním
Sdružení neb byla v nějakém spo-
jení s ústřednou tělo. Co se tý-
če rozdílů pomocných fondů na
úlevu bídy, nastane pravá doba až
budou v Čechách k tomu přípra-
vená a organizováni, tak aby se
příspěvků dostalo opravdu těm
nejpotřebnějším. Pomáhání v ur-
čitých jednotlivých případech,
chudým příbuzným v Čechách, to
jest zajisté povinnost, na niž ne-
třeba nikoho upozorňovati.

Pokárání však zaslouží ty naše
časopisy, jež prostě odírají pu-
stiti se fantasií a sestoupení na
půdu skutečnosti. Po všech
"kacnách", jimiž z počátku bez-
dědně a bez zlého úmyslu klama-
li členarstvo, přinášejí dále zprá-
vy očividně nevěrohodné bez nej-
menší poznámky, přinášejí jako je
fakta, ačkoli prostou povinností
každé redakce by bylo upozorni-
ti aspoň, odkud taková zpráva vy-
šla a na dosavadní věrohodnost
nebo nevěrohodnost takového pr-
mene. Tím není řečeno, že by ča-
sopisy naše neměly přinášeti zprá-
vy, které podají zpravedlivé a
agentury nebo přinesou anglické
časopisy od svých zvláštních kor-
respondentů, neboť nemáme nikdy
určitých důkazů o jich bezpod-
statnosti, ale když něco na první
pohled vypadá jako senasce, ne-
mělo by to býti předkládáno čte-
nářům bez poznámky jako věc, o
jež pravdivost vůbec nedá se
pochybovati.

Dnes už konečně bude jasno, že
české pluky nikdy a nikde se hro-
madně nevádalily, totiž za okol-
ností, za nichž by se nevádalily jiné
pluky, ale přes to pochybuje, že
zde máme nějakého práva proná-
šeti nad nimi nějaký zřetel roz-
sudek. Pohřbu však jsou časopi-

sy, které uveřejňují každé fanfár-
ství, každé nepromyšlené a neuvá-
žené vystřelení a přestřelení.

Po nějakou dobu některé naše
časopisy uveřejňují články od p.
Slavomíra Kratochvíla, jmenovce
onoho, jenž na Moravě byl po-
praven pro velezrádu. Nadšení
jest v těch článcích tolik, že by se
od něho mohla rozehráti celá če-
ská Amerika, což by jinak bylo
velmi žádoucí, ale na neštěstí má-
lo logického myšlení a zdravého
úsudku. Tak v jednom z nedáv-
ných článků onoho vlastence shle-
dávané tento výbuch:

"Ne že bych byl nějakým blou-
znivým Věslovancem; to jest ne-
snadný problém, který nemá s
tímto co činit. Ale jde zde o věc
eti národa, jmeno, o hrdost, ten-
to klenot charakteru muže, a o
podklad celé myšlénky. Jak vel-
kolepí! Čech jde s bodákem na
Srba, špásem (to je po prásku!)
si do Srbů párkrát střílí, a když
se dá zajmout, ochotně vydává
svou slovanskou všeochotnou prac-
ku. Škoda, že nejsem Kupkou —
namaloval bych Srba, jak do té
pracky plivá. A tomu českému
vojákovu bych dal fízák pražského
starosty Groše! Dost smů, páno-
vé!"

Už jednou jsme napsali, že ni-
kdo neměl by od jímého člověka
žádati více, nežli za stejných o-
kolností byl by hotov němiti. U-
važujme trochu, jaké jest složení
rakousko-uherské armády. Má-
me-li na mysli ty dvě hlavní ná-
rodnosti v předlitavské části mo-
narchie, jest v ní přibližně 14 pro-
cent Čechů a 21 procent Němců.
A jsou tam ovšem Maďari, zuřiví
nenávisťníci všeho slovanského,
jsou tam Poláci, u nichž slovanské
všdomí a citění bylo až dosud na
bodů mrazu a jsou tam Slovinci a
Lihoslavci. Z českých pluků ne-
být byly poslány do Itálie proti
Rusům, některé proti Srbům, ně-
které dokonce, zejména české dě-
lostřelectvo, proti Belgičanům a
Francouzům, některé české pluky
konaly a konají strážnou službu
na rumunských a italských hra-
nicích a generální štáb rakouský
všude bedlivě k tomu přihlíží,
aby pluky české, když byly vy-
slány na bitevní čáru, měly Ma-
ďary a Němce v boku i za sebou.
Mimo to, pokud souditi můžeme
ze zpráv, v každé divisi a v kaž-
dém armádním sboru, byly české
pluky ve značné menšině.

A dále, do jaké míry v tom
mužstvu, tvořícím jádro armády,
těch lidech z českého venkova, by-
lo vypěstováno slovanské všdomí
a citění? Máme snad popříti ú-
činky rakouské a vojenské vý-
chovy? Vždyť se již stalo, že vo-
jáci povoláni byli k potlačení ve-
líkých bouří doma a stříleli do
vlastního lidu, a to nejenom v Ra-
koucko-Uhersku, nýbrž také v Ru-
sku, Německu, ve Francii, vůbec
ve všech zemích, i zde v Americe.
Jest to přece hlavním účelem vo-
jenské výchovy, udělati z rekrut-
ta vojáka, udělati z něho součást-
ku systému. Mnohem správněji,
než ti naši nadšenci, vystihl situ-
aci F. V. Krejčí, jenž poukázal, jak
moeuou v této válce osvědčila se
býti idea státu, moenější nežli idea
národnostní a rassové příbuznosti.
To vidíme nejenom v Rakousko-
Uhersku, ale také v Německu, ve
Francii, v Rusku i v Anglii. A
pak, postaviti se proti organizaci
tak moeuou jako jest stát, bylo by
třeba opět moeuou organizace, a na-
ši lidé v Čechách nebyli k skuteč-
nému odboji proti válce o nic více
organizováni nežli byli socialisté
v zemích ve válce sčastnějších.
Kdo viděl někdy za dělnických
bouří, jak padesát policajtů nebo
setnina milice ovládala mnohati-
setový hloudek dav, uvidomil si sí-
lu a moc takové organizace. To
jsou prostě věci, s nimiž nutno
počítati jako se skutečností.

Čeští vojáci v rakouské armádě
neudělali nic horšího, nežli za
stejných okolností byli by udělali
srbsbí vojáci, a pochybuje, že
Srbové správně by jednali, kdyby
dle rady p. Kratochvíla plivali na
ty "pracky" zajatých českých vo-
jáků. Snad dosud Srbové neza-
pomněli, co pro ně učinili Češi za
jejich dvou posledních válek, když
tam velikým nákladem poslali lé-
kařský sbor a jinak jim pomáha-
li přes to, že vídeňská vláda po-
hlížela na toto počínání s velkou
nevolí. Ano, dosti smů — a ne-
křivdíme našemu vlastnímu lidu!

PŮVODNÍ DOPIS Z ČECH.

(Zpráva Korrespondentní Kanceláře
Svazu česko-amer. Žurnalistů.)

Dopis tento prošel bez přehličky
censurovy, jinak sotva by se do-
stal z Rakouska ven. Byl psán
prominentním pozorovatelem če-
ských poměrů a vystihuje situaci
zajaté velmi přesně. Dopis zní:
Březen 1915.

Vážení přátelé: —
Než list tento dostane se do Va-
šich rukou, možno, přibude nám
válka s Itálií, o níž se trousí pově-
sti. Buď jak buď, užívám chvat-
né příležitosti pohovořiti si s Va-
mi bez censure. Pro dopisy z A-
meriky docházejí není u nás cen-
sury, přicházejí zavřeny. Můžete
nám tedy dosti otevřeně psáti, vý-
střížky menší přikládat. Ovšem
zbytečné výlevy nyní psáti přec-
něn radno; ale možno jistě infor-
movati nás na př. o rozsahu Va-
šich sbírek, o osudech ohlášené
publikace Vaší atd.

Válkou probudil se egoismus
každé národnosti, bez výjimky;
kde kdo myslí v prvé řadě na své
nejbližší zájmy. Nás v Čechách
tady nezajímá ani tak vysoká po-
litika, jako naše přítomnost i bu-
doucnost. Vy máte o skutečném
stavu našem nespřávné představy,
při nejlepší vůli, neboť vám chybí
informace o detailech, o denních
zkoušenostech.

Život ve válečném státě větším
je docela jiný, než jak jsme si my-
šleli svého času, na př. Monrosa v
Bulharsku. Jsme daleko bojiště,
obvyklé ty útvary života hospo-
dářského a kulturního sotva vidí-
telně se změnily — tak aspoň řekl
by povrhni pozorovatel. Vlaky
jezdí, třeba méně, pošta jde neru-
šeně, školy vyučují, obchody s po-
travinami jsou stále naplněny,
průmysl odevzdal větší třetinu
dělnictva do armády a nemá tedy
nadbytek nezaměstnaných. Z obe-
censtva každý desátý člověk, snad
nyní každý osmý jest u vojska. —
Mladších lidí 19—24letých odvá-
dělí i přes 50—60 procent (za nor-
málních poměrů na ne 20); i z
těch, kdo od 24—36 šli před vá-
noemí k odvodům, brali nad 30
proc. A jsou obavy, že budou od-
váděti nyní muže mezi 36—42 le-
ty, tak zvanou poslední výzvu. —
Státní úředníky jakž takž šetřili
(ne docela), aby se úřady náhle
nevyprázdnily. Také bankám a ji-
ným veřejným ústavům ponechal
část úřednictva. Nejlépe je per-
sonálu železnic, který téměř vš-
ude do války nešel a dělnictvu čet-
ných továren a dolů, které pra-
cují pro vojsko, ti vůbec se ze
svých míst vzdáliti nesmějí. Prá-
vě dnes čelí jsem německou stati-
stiku, že 50,000 rakouských stu-
dentů universitních je v boji, te-
dy více než třetina všech, skoro
polovina. Z profesorů university
české je v poli 57, tedy přes 10
procent. Intelligence česká utrpí
jistě těžké ztráty, zvláště uváži-
me-li, že vojenské správě ani ne-
spadně dají osoby sebe prosla-
venější (Čechy ovšem!) na místa
nějak chráněná. Armáda potřebuje
je dorost důstojníků, mladí stu-
denti bývají tedy posíláni do pole
po výzvu ani ne tříměsícním ja-
ko důstojníci (praporčíci). Ve-
řejné mínění snad v celém Rakou-
sku uvádí jako jednu z hlavních
příčin neúspěchů rakouských, že
důstojníci z povolání, tato hýčka-
ná kasta, se nadobro neosvědčila.
Ukazují se jako lidé nevědomí,
vyhýbají se nebezpečí a odpo-
vědnosti, nevědí si rady v slo-
žitých situacích a p. Reservní dů-
stojníci proto velmi často velí ste-
tinám a osvědčují se jako svědo-
mitější a inteligentnější.

Válka odhalila ve vši nahotě
úbohost rakouské administrace
vojenské i civilní. Tak na př. ra-
něni našeli nesmírné útrapy pro
špatnou, zastaralou organizaci vo-
jenské služby sanitní. Lékaři vo-
jští neuvěřitelně věci o nedo-
statku ohvazů, léků, o bídné do-
pravě raněných a p. Na začátku
války byl jsem sám u vlaku raně-
ných, kteří již 5. den nedostali
jist. Stejně křiklavé byly nedo-
statky dopravy a rozdělování po-
travin v armádě, zvláště když by-
la na pochod. V tom směru pro-
klínali rakouskou neschopnost i
nejloyálnější Němci, ukazující na
pořádek v armádě německé. Ba
ukázalo se prý, že i ti Rusové
si sanitní službu moderněji upra-
venou, než naše armáda. Nebudu se
rozepisovati o tom, jak špatně je
přípravena výzbroj nově naru-
kovaným, jak bylo Rakousko nu-
ceno půjčovati si německé pušky,
nechatí rekruty v maškarních

přímou šatech a pod. Nebudu také
vypravovati o tom, jak nedosta-
tečným se osvědčil náš vojenský
vývěk i u porovnání se Srby.

Raději o tom, co vidíme každý
denně před sebou. Němci rakou-
ští ve své slepotě jdou dále, než
možno jíti. Při zahájení války
zdálo se, že ocení obrovské sebe-
zapření Čechů jdoucích do boje.
Ale sotva se objevila první zámin-
ka obviňovati nás, stará vášeň
vlčí zase vzplanula. Dnes je po
celé řázi rozkřiknuto jedno míně-
ní: Češi jsou zrádci, houfné pře-
bíhají k Rusům a Srbům, oni jsou
vinní neúspěchy, zejména v Srb-
sku. Vídeňská tupost našla štá-
stně hromosvod, aby si přičiny
vlastních neúspěchů zastřela. Po-
dotýkám, že podle svědeckví spo-
lehlivých našinečů přeběhliví če-
ských vojáků nijak nebylo orga-
nizováno a nebylo tedy zjevem
hromadným; jestliže je mezi za-
jateci Čechů značnější procento —
Čechů je v armádě 14 procent —
je to proto, že dnes ani posled-
ní slouha nedovede snášeti váleč-
né útrapy, nenesle-li v sobě idee
války, vůbec nadšení v rakouské
armádě je nepatrné. Surové si
vedou uherští honvědi, na něž si
stěžují i uprchlíci polští, že v Ha-
lči pustošíli hůře než Rusové, ja-
ko Asiáci.

Válka ukázala světu strašlivě-
ji, než jsme tušili, jak Rakousko
je pouhým přívěskem Německa,
jak i přes nadlidské úsilí svých
vojáků ustupuje na bojišti, kde-
koliv se ocne bez pomoci a vede-
ní německého. Němci rakouští by-
li tak beztaktní, že ani nezakry-
vali své prašáctví. Noviny jejich
byly plny oslav říšsko-německé
statečnosti, ba všechny biografy do
nedávna měly skoro jen válečné
obrazy německé z Francie a Pol-
ska. Němci rakouští chystali se již
radostně na celni spolek s Něme-
ckem a zmklili teprve, až je v říši
nadbytek nezaměstnaných. Z obe-
censtva každý desátý člověk, snad
nyní každý osmý jest u vojska. —
Mladších lidí 19—24letých odvá-
dělí i přes 50—60 procent (za nor-
málních poměrů na ne 20); i z
těch, kdo od 24—36 šli před vá-
noemí k odvodům, brali nad 30
proc. A jsou obavy, že budou od-
váděti nyní muže mezi 36—42 le-
ty, tak zvanou poslední výzvu. —
Státní úředníky jakž takž šetřili
(ne docela), aby se úřady náhle
nevyprázdnily. Také bankám a ji-
ným veřejným ústavům ponechal
část úřednictva. Nejlépe je per-
sonálu železnic, který téměř vš-
ude do války nešel a dělnictvu čet-
ných továren a dolů, které pra-
cují pro vojsko, ti vůbec se ze
svých míst vzdáliti nesmějí. Prá-
vě dnes čelí jsem německou stati-
stiku, že 50,000 rakouských stu-
dentů universitních je v boji, te-
dy více než třetina všech, skoro
polovina. Z profesorů university
české je v poli 57, tedy přes 10
procent. Intelligence česká utrpí
jistě těžké ztráty, zvláště uváži-
me-li, že vojenské správě ani ne-
spadně dají osoby sebe prosla-
venější (Čechy ovšem!) na místa
nějak chráněná. Armáda potřebuje
je dorost důstojníků, mladí stu-
denti bývají tedy posíláni do pole
po výzvu ani ne tříměsícním ja-
ko důstojníci (praporčíci). Ve-
řejné mínění snad v celém Rakou-
sku uvádí jako jednu z hlavních
příčin neúspěchů rakouských, že
důstojníci z povolání, tato hýčka-
ná kasta, se nadobro neosvědčila.
Ukazují se jako lidé nevědomí,
vyhýbají se nebezpečí a odpo-
vědnosti, nevědí si rady v slo-
žitých situacích a p. Reservní dů-
stojníci proto velmi často velí ste-
tinám a osvědčují se jako svědo-
mitější a inteligentnější.

Válka ukázala světu strašlivě-
ji, než jsme tušili, jak Rakousko
je pouhým přívěskem Německa,
jak i přes nadlidské úsilí svých
vojáků ustupuje na bojišti, kde-
koliv se ocne bez pomoci a vede-
ní německého. Němci rakouští by-
li tak beztaktní, že ani nezakry-
vali své prašáctví. Noviny jejich
byly plny oslav říšsko-německé
statečnosti, ba všechny biografy do
nedávna měly skoro jen válečné
obrazy německé z Francie a Pol-
ska. Němci rakouští chystali se již
radostně na celni spolek s Něme-
ckem a zmklili teprve, až je v říši
nadbytek nezaměstnaných. Z obe-
censtva každý desátý člověk, snad
nyní každý osmý jest u vojska. —
Mladších lidí 19—24letých odvá-
dělí i přes 50—60 procent (za nor-
málních poměrů na ne 20); i z
těch, kdo od 24—36 šli před vá-
noemí k odvodům, brali nad 30
proc. A jsou obavy, že budou od-
váděti nyní muže mezi 36—42 le-
ty, tak zvanou poslední výzvu. —
Státní úředníky jakž takž šetřili
(ne docela), aby se úřady náhle
nevyprázdnily. Také bankám a ji-
ným veřejným ústavům ponechal
část úřednictva. Nejlépe je per-
sonálu železnic, který téměř vš-
ude do války nešel a dělnictvu čet-
ných továren a dolů, které pra-
cují pro vojsko, ti vůbec se ze
svých míst vzdáliti nesmějí. Prá-
vě dnes čelí jsem německou stati-
stiku, že 50,000 rakouských stu-
dentů universitních je v boji, te-
dy více než třetina všech, skoro
polovina. Z profesorů university
české je v poli 57, tedy přes 10
procent. Intelligence česká utrpí
jistě těžké ztráty, zvláště uváži-
me-li, že vojenské správě ani ne-
spadně dají osoby sebe prosla-
venější (Čechy ovšem!) na místa
nějak chráněná. Armáda potřebuje
je dorost důstojníků, mladí stu-
denti bývají tedy posíláni do pole
po výzvu ani ne tříměsícním ja-
ko důstojníci (praporčíci). Ve-
řejné mínění snad v celém Rakou-
sku uvádí jako jednu z hlavních
příčin neúspěchů rakouských, že
důstojníci z povolání, tato hýčka-
ná kasta, se nadobro neosvědčila.
Ukazují se jako lidé nevědomí,
vyhýbají se nebezpečí a odpo-
vědnosti, nevědí si rady v slo-
žitých situacích a p. Reservní dů-
stojníci proto velmi často velí ste-
tinám a osvědčují se jako svědo-
mitější a inteligentnější.

Budíž řečeno ku chvále intelli-
gence celého českého národa, že i
vojáci z poslední vsi tento proti-
český ráz války vystihli. O válce
soudí miliony našich lidí takofka
navias stejně. Aspoň v městech
nejsou o těch věcech vůbec spory
možny, nepoznal jsem člověka,
který by sdílel názory rakouské.
Kdekoliv se naši lidé sejdou, mlu-
ví s nepokrytou ironií, ba opovr-
žením. Zejména dráždilo zbabělé
potlačování sebe menších zpráv o
neúspěších rakouských. To v Ně-
mecku si vedli daleko mužněji,
svobodněji, pouštěli do země i
franceuzské, anglické, ruské no-
viny. My zde máme jediné po ru-
ce noviny bulharské, hollandské a
švýcarské; italské a rumunské
docházejí zřídka. Censura novi-
nářská je do nemožnosti přísná,
hloupě puntičkářská, ba — pone-
vadž ji vykonávají také vojenské
úřady — nevyzpytatelná, libovol-
ná, zrovna pro smích. To jest už
vřehol rakouské moudrosti; re-
daktoři prostě nevědí předem, co
jim bude škrtuto, o nikoliv. Za-
čátkem války censura prováděla
hotové divy; i úřední zprávy mě-
nila; co bylo propuštěno ve ví-
deňských listech, škrtuto v praž-
ských atd. Víte snad, že z mali-
cheryných příčin ohlavoání pro
"pobuřování" 3 redaktoři Čeké-
ho Slova, Dušek z Času (po 3-mě-
sícní vazbě vyšetřováni nedávno
propuštěny), dr. Soukup z Práva
Lidu a řada žurnalistů venkov-
ských. Jednu dobu byla to hotová
persekuce tisku českého, až jistě
naši novináři chovali se co nejdř-
ženlivěji. A co je nejmudnější,
všechno to pronásledování prová-
dějí beze stádu čestí úředníci, ča-
sto, aby jen v Vídni byli pochvá-
leni.

U vojenského soudu jsou žlá-
řovány osoby z venkova i Prahy.
Z poslanců je to Klofáč a Prunar
(radikál), — spisovatelka Viková-
Kunětická a poslanec Udržal byli
po krátké době propuštěni. Pro
"velezrádu" jest ve vyšetřovací
vazbě prof. Juda a spousta jiných
o nichž se nedozvíme, poněvadž je
novinám zakázáno o tom a mno-
ha jiných věcech psáť. Vojenský
soud odsuzuje k strašným tre-
stům, úředník banky Bohemie
Martinek byl odsouzen na 14 let,
že vypisoval na stroji a cizích ča-
sopisů zprávy o válečných událo-

stech; stavební rada obce pražské
Matějovský na 10 let, že dal opsa-
ti a rozšířiti známé proklamace
ruské. A to ještě pražský soud vo-
jenský je mírnější, neboť se sklá-
dá většinou z Čechů. V Látoměř-
cích a Ostravě jsou rozsudky pro-
ti Čechům úžasné, i několik po-
prav bylo.

Co Němci mohli nejneumyslněj-
šího donésti o naší neloyálnosti,
rusofilství a j., tomu vojenské úřa-
dy na slovo věří. Terrorem úřed-
ním je zakřiknuto, udušen všecken
život politický. Kramář je vyká-
zán do Libštátu (zřídka sem do-
jíždí). Politické čestí nemohou se
stýkat s vládou, jsou pokládáni za
podezřelí. A vládnoucí lidé ra-
kouští nepozorují, že tím přetřá-
vají všechny vnitřní naše svaz-
ky se státem. Ačkoliv vláda
Stuerghova je neschopna, budíž
po pravdě řečeno, že není ona při-
mo vinná tímto stavem. Diktatury
zmoenil se jakýs sbor starých je-
nerálů ve Vídni a ten usluje i o
všech zdánlivě nejmoeunějších. Před
Novým rokem denunciacie něme-
cké šly tak daleko, že jenerálové
chtěli odstraniti i Thuna a do-
sáti v Čechách vládu některého
generála, prý Potiorka nebo Geor-
giho. Ale jistě Thun nemůže býti
naším ideálem, jest všeobecně ný-
ní vážen, že zná poměry a brání
aspoň nejloupežnějším absurdno-
stem.